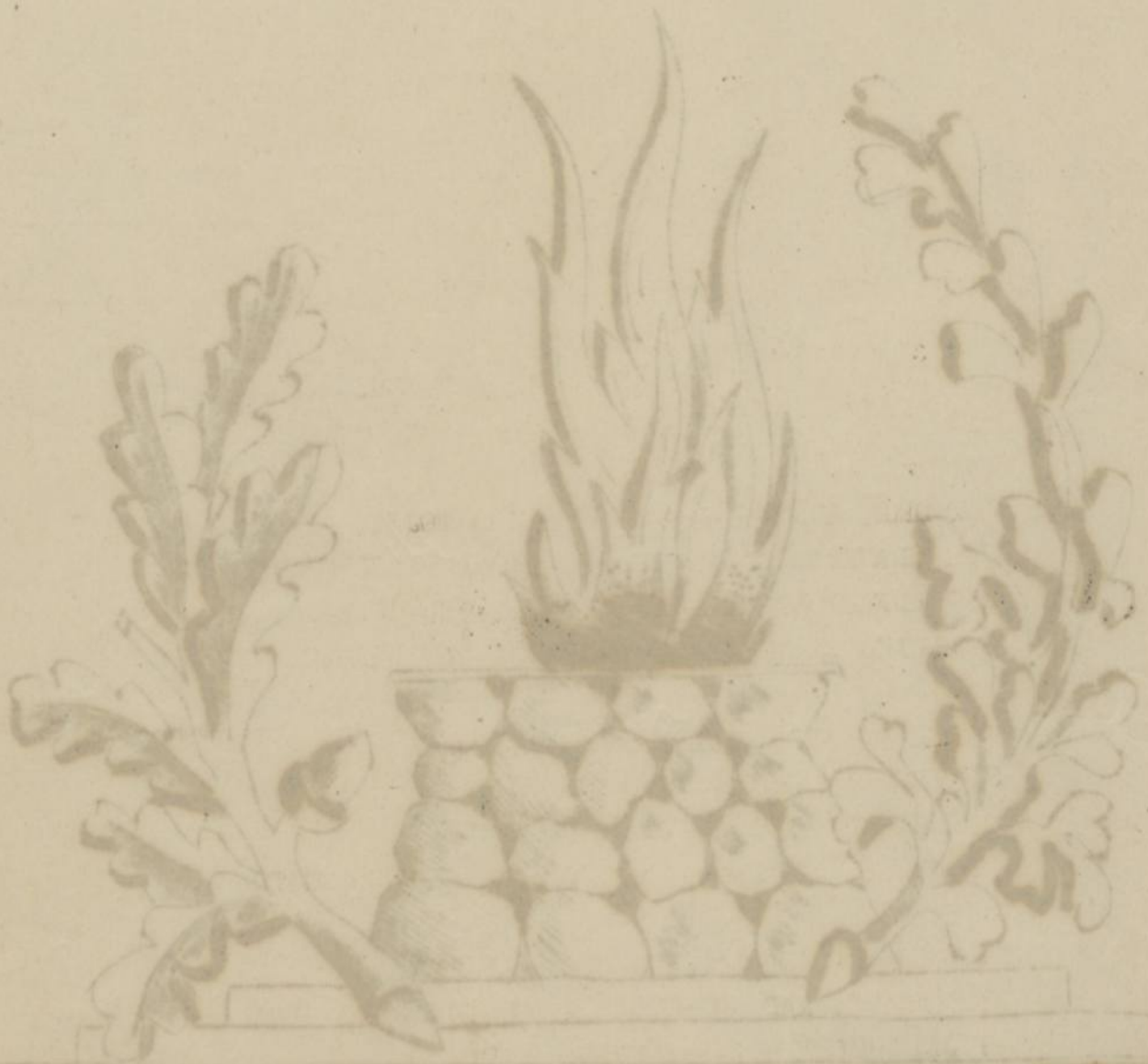

AUKURAS

Nr. 1. Moksleivių laikraštis 1948 m. 1 mėn.

ՀԱՅԿԱ

Մ. Լ. Մոկսևյանի խմբի 1980 թ. աշ. 1

AUKURAS

Nr. 1 MOKSLEIVIŲ LAIKRAŠTIS 1948 m. sausio mėn.

VINCAS KUDIRKA

LABORA

KOL JAUNAS, O BROLI, SĖK PASĖLIO GRŪDUS
IR DIRVOS NEAPLEISK! TUOMET, KADA JAUSI,
KAD KŪNS IMA STINGTI, DVASIA JAU SUSIŪDUS,
VĖLU JUK PRIE DARBO: NEI SĖSI, NEI PIAUSI.

KOL DEGA KRŪTINĖJ ŠVENTA UGNIS TOJI,
KUR TRAUKIA PRIE DARBO IR DUODA TIEK VIEKO,
JOG MENKAS IR SILPNAS NET MILŽINŲ STOJI,
O DIRBK, IDANT NEITŲ UGNIS TA ANT NIEKO.

KOL IDEALAI, BROL, BESIGĖRĖSI,
SIEK PRIE IDEALO, TIK DORO IR AUKŠTO,
O SKUBINK! PASKUI TU JO IŠSIŽADĖSI
DĖL TRUPINIO AUKSO, GARDAUS VALGIO ŠAUKŠTO.

GYVENIMO KNYGĄ SKAITYK LAPŲ Į LAPĄ,
NESTODAMS, KAD, KARTAIŠ Į TINGINIUS KLIUVĖS,
TU NESUPELYTUM IR NEITUM Į KAPĄ
BE LIKUSIO ŽENKLO, KAD ŽMOGUMI BUVĖS.

O JEIGU APILSI SUNKIAM DARBE SAVO
IR, NYKSTANT JĖGOMS JAU NULIŪSI, NERIMSI,
TAD ŽVILGTERK Į DARĄ JAUNŲ DRAUGŲ TAVO -
VIENOJ AKIMIRKOJ IŠ NAUJO ATGIMSI.

S K A I T Y T O J U I

Gal būt, nereikėtų mus barti už drąsią pastabą, kad mūsų, moksleivių, spauda toli gražu nepakankama ir nepatenkina visų moksleivių. Iki šiol pasirodę laikraštukai buvo daugiau ar mažiau vienąšališki, mažai įvairūs keliamais klausimais ir straipsnių tematika, ir tai buvo viena svarbiausių priežasčių, privedusių mus prie pasiryžimo su "Aukuru" išeiti į mūsų moksleiviją.

Mūsų kritikos žodžiai kitiems toli gražu neturi reikšti, kad šį "Aukurą" laikome visiškai nusisekusiu ir tokiu laikraščiu, kokio mūsų moksleivija senai pasiilgus. Mes esame nuomonės, jog laikraštis tik tada įdomus, kada jis visapusiškas ir eina žingsnis žingsniu su gyvenimu, šiuo atveju; su mūsų. Šiai sąlygai išpildyti mes esame reikalingi bičiulių, bendradarbių, ateinančių mums talkon iš visų gimnazijų. Kitais žodžiais tariant, manome, kad tik patys moksleiviai pajėgūs turėti įdomų ir gyvą savo laikraštį, remdami jį visapusiškai - ir bendradarbiavimu, ir moraliai.

"Aukuras" visų laikraštis visiems. Tas faktas, jog jo leidėjais pasirašo moksleiviai kudirkiečiai, neturi būti suprastas, kad tuo jau dedamas "Aukurui" kažkoks daug kam nepriimtinas štampos. Moksleiviai kudirkiečiai, sekdami savo didžiojo pirmatako pavyzdžiu, kaip tik yra pasiryžę burti bendram darbui jėgas ir jokių būdu jų neskaldyti. To darbo pagrindiniai uždaviniai išmokti pažinti apliką, auklėti savo krašto patriotais ir žmonėmis pilna ta žodžio prasme, tapti gerais savo krašto piliečiais, o pats galutinis tikslas - mūsų brangi nepriklausoma ir laisva tėvynė, mūsų tautos laisvė ir nepriklausomybė. Šiam siekimui Didysis Varpininkas nepagailėjo savo darbų ir savo gyvenimo, šis siekimas yra jo testamentas ir įpareigojimas mums, ne tik moksleiviams kudirkiečiams, bet ir - bendrai - visai mūsų moksleivijai, visai mūsų tautai.

Visi moksleiviai, kurie tik turi ką nors pasakyti, kviečiami "Aukuro" bendradarbiais. Mes mielu noru bendradarbiausime su jau įgudusiais plunksnos darbuose kolegomis, bet taip pat džiaugsimės ir nedrąsiausią bandymų darbais. Būdami tikri, jog pasikeitimai nuomonėmis gimdo tiesą, mes nevengsim mūsų laikraštėlyje durti vietas diskusijoms, kiek jos yra plataus ir neasmeniško pobūdžio, o taip pat surasim vietas ir platesnių, visuomeniškesnių klausimų nagrinėjimams. "Aukuro" idealas tapti laikraščiu, buriančiu mus visus, pradedant sporto mėgėjais ir baigiant literatūrinių būrelių aktyvu. Nieko mums malonesnio, kaip bendras moksleivių susidomėjimas savo laikraščiu, kaip bendras visų darbas šiems laikraščio tikslams siekti.

Mes tikim, kad būsim teisingai ir ne vienašališkai suprasti. Tuo pačiu tikim, kad mūsų "Aukuras" nebus ta sėkla, kuri turi sūnykti nuo sausrų ar lietaus. Tuo pačiu jau mes liksime ištikimi mūsų senosios kartos kovotojams, taip pat pradėjusiems iš gimnazijos suolo, bet žengusiems daug sunkesniu ir pavojingesniu keliu, negu mes, tuo pačiu geriausiai įsijungsime į mūsų visų bendrą kovą už mūsų brangiosios tėvynės Lietuvos laisvę.

R e d a k c i j a

IŠ LIETUVIŲ MOKSLEIVIŲ KUDIRKIEČIŲ

I S T A T Ų

Lietuviai moksleiviai tremtyje, skaudžiai išgyvendami Tėvynėje likusiųjų brolių kančias, ryžtasi visas savo jaunasias jėgas skirti tautos išlaisvinimo darbui.

Norėdami tinkamiau šiam tautiniam - visuomeniniam darbui pasiruošti, moksleiviai steigia Vinco Kudirkos moksleivių organizaciją, kurios nariai turi tikslą auklėtis, tobulintis ir savarankiškesnę pasaulėžūrą susidaryti.

Vinco Kudirkos skelbtosios tautiška - demokratinės, progresyviškai - kultūrinės ir humaniškosios idėjos yra Kudirkiečių organizacijos pagrindinės ideologinės gairės.

Laikydami Vincą Kudirką pavyzdžiu, kaip reikia dirbti ir aukotis tautai, siekdami Tiesos, Gėrio ir Grožio, moksleiviai Kudirkiečiai turi šiuos uždavinius:

1. auklėtis artimo meilės ir gilaus žmoniškumo dvasioje,
2. būti sąmoningais lietuviais demokratais,
3. visur ir visomis jėgomis jungtis į lietuvių tautinį darbą,
4. giliai įsisąmoninti Vinco Kudirkos gyvenimą, jo darbus bei kūrybą ir siekti jo idėjų,
5. susipažinti su "Aušros" ir "Varpo" laikotarpiais, jų veikėjų siekimais ir su lietuvių tautos kovomis dėl nepriklausomybės,
6. ugdyti savyje toleranciją ir gerbti kitų įsitikinimus,
7. kovoti su žmogaus ir lietuvio vardą žeminančiomis negerovėmis.

Vieno žmogaus legenda.

1.

Niūrioj tremtyj ketvirtą kartą minime gruodžio 31 ir lapkričio 19 - Didžiojo Varpininko gimimo ir mirties datas. Ketvirtą kartą, atitrukdami nuo pilkos mūsų dienų tikrovės, susikaupiame ties jo antkapiu, likusiu ten toli, Meištuose, prisimename vieną kitą ryškesnį epizodą iš jo vaikystės ir jaunystės dienų, susimąstome, silpnojo žvakės šviesoje matydami silpną ligonį, lovoj su plunksna rankoje sulinkusį ant popierių pluošto. Ir norisi tomis dienomis kalbėti, daug kalbėti apie niūrų mūsų tremties laukritį, norisi sentis entuziazmo, vilčių ir stiprybės iš šio nelaiku palūžusio milžino, norisi žingsnis žingsnin, pėda pėdon sekti šviešiu jo pavyzdžiu mūsų dienų sutemose.

Dr. Vincas Kudirka. Mums jis daugiau, negu vienas vardas, daugiau, negu nutviskęs vienas šviesus pavyzdys. Jis mums žmogus - legenda, žmogus, kokių tautoms tenka laukti šimtmečiais, jis mums šviesiausias žiburys visoje didžiojo "Varpo" gadynėj, tikrasis tautai šviesesniu dienų pranašas, kelrodis ir gairės, kuriomis ir šiandien sekti lygiai taip drąsu, rimta ir garbinga, kaip ir prieš gerą pusšimtį metų.

Kažkas iš mūsų yra pasakęs, kad esame tauta, nemokanti gerbti savo didžiųjų žmonių. Tai buvo pasakyta apie gyvuosius. Norėjusi pridurti, jog mes nemokame gerbti ir mūsų didžiųjų mirusiųjų. Kiekviena tauta didžiuotųsi tokiu žmogumi, kaip Vincas Kudirka, įamžintų jį ne tik šalvarejį ir granitą, bet ir savo širdyse. O mes? Ar mes neužmiršome, kad kažkur Sakuose yra Kažkokis mažutė klėtelė? Mes pavadinom Naumiestį Kudirkos Naumiesčiu, pastatėme turgaus aikštėje paminklą, o ar nepamiršome namelio, kuriame Didysis Varpininkas užmerkė savo akis? Ar daug bežinom, kaip atrodo bent ta vieta Paežeriu kaime prie to paties ežero, kur gimė ir vaikystę praleido šis didysis žmogus? O argi jis mums nedaugiau, negu amerikiečiams Vašingtonas ar Linkolnas, ar jis mums nedaugiau, negu italams Garibaldi, ar nedaugiau, negu Orleno Mergaitė prancūzams? Visi šie didvyriai tėra tik momento švystelėjimas, tik drąsus ir energingas seniai pribrendusių klausimų išsprendimas. Vincas Kudirka visa pradeda nuo pradinės raidės. Jis žadina besnaudžiančią tautą, jis rodo jai drąsius kelius į ateitį, jis priešaکی su nuostabių pasišventimų, nepalaužiama energija ir milžiniškingu valingumu kovoja dėl jo paties išryškintų savo tautos idealų. Ir čia patį didžioji jo gyvenimo tragika - jis, paaukojęs sunkioj kovoje už tautos ateitį savo jaunystę, sveikatą, asmeninę laimę ir save patį, nelaiku miršta skurde, tebelaukydamas aukštai iškeltą kovos vėliavą ir tačiau net nematydamas ženklų, iš kurių galima būtų spręsti apie greitą ir laimingą šios nuostabios kovos pabaigą. O mes, mūsų dėkingumas? Net šiomet, kaip ir ne vieną kartą praeityje, nusikalstamu tylėjimu praleidome ir gruodžio 31, ir lapkričio 19. Taip, nedėkinga esame tauta.

2.

Neapgaukinėkime savęs: mūsų tauta išgyveno ir beviltiškesnių dienų, negu dabar.

Mūsų kraštas kraujuose ir vaitojimuose, bet nė viena akimirka mes neprarandame vilties, jog nebėli ta diena, kai vėl mes būsimė laisvi, džiaugsimės savo pastoge, susitiksimė su pasiliksiais krašte ir po platus saulį išsiblaškysiais artimaisiais, iš Sibiro taigų ir tundrų, iš šiauriausiu koncentracijos stovyklų susirinksime ištremtuosius, kiek tik jų bus pajėgę išlikti gyvi. Ir juo Europoj dienos niūresnės, juo mums patįems graso didesni pavojai, juo mūsų viltys labiau spindinčios ir juo mes tikresni savo reikalu. O juk buvo dienų, ir tai nelabai tolimoj mūsų praeityj, kai mes netgi nebežinojome, kad lietuviai esame, kai mums net sapne neesisapnavo, jog kada nors galėsime būti laisvi, savo krašte laisvai kalbėti lietuviškai, mokyti savose mokyklose, nebūti skriaudžiami svetimų "činauninkų", jaustis žmonėmis taro žmonių. Tada kai norėjo mus turėti lenkais, rusai stengėsi turėti rusis, ir iki 19 amžiaus antrosios pusės niekam net į galvą neatėjo mintis, jog ši tamsių ir mažai raštingų žmonių masė galėtų atgimti laisva ir kūrybinga tauta.

"Varpas" nebuvo pats pirmasis laikraštis, pradėjęs žadinti lietuvių tautinę sąmonę. Dr. J. Basanavičiaus "Aušros" reikšmė mūsų tautinio atgimimo istorijoje didžiulė ir neginčijama. Po "Aušros" dar buvo pasirodžiusi "Šviesa", ir "Varpas" teišėjo tik trečiuoju laikraščiu mūsų sąuodos draudimo laikotarpyj. Bet "Varpas" yra pats pirmasis laikraštis, kuris aiškiai žino ir nebijo pasakyti, ko jis nori. Jis gimdytas realistų, bet ne romantikų, ne svajotojų. Lietuvių tauta? Taip, ji sena, niekuo neprastesnė už kitas tautas. Jos praeitis? Ji įdomi, romantiška, garbinga. Jos kalba? Sena, graži, pasididžiavimo, bet ne gėdos verta miestuose,

dvaruose ir klebonijose. Bet tai dar ne viskas. Reikėjo, kad ši tauta surastų vietą kitų tautų tarpe, kad ši kalba nedarytų gėdos ne tik kaimiečiui, bet ir inteligentui, kad šis muzikas iš pastum-dėlio taptų laisvu, savo vertę žinančiu žmogumi. Čia "Varpas" ir skiriasi nuo abiejų ankščiau pasirodžiusių laikraščių, lygiai kaip Vincas Kudirka nuo dešimčių anuometinių mūsų inteligentų, iki šiol mums nuostabiu savo tėvynės ir tautos meile, ryžtu ir entuziazmu, nemojęusių ir nedrįsusių pasirinkti tiesaus ir aiškaus kelio iš didelės kelių ir šunkelių pynės.

Vincas Kudirka nėra svajotojas, nėra romantikas. Kudirka pozityvistas, mokąs drąsiai ir aiškiai žvelgti gyvenimui į akis. Jis revoliucionierius, kuriam jo tautos priespaudos nepateisinti. Tuo pačiu jis ryškiausia figura iš žmonių, susispyčiusių apie "Varpą" ir faktiškai vadovavusių beviltiškai kovai su carizmu. Ir dar daugiau. Sutikdami su "Minties" publicisto teigimu, jog "Varpas" - tai Vincas Kudirka, o kovos už spaudos atgavimą ir tautos laisvę svarbiausias forpostas - "Varpas", negalime užmiršti momentų, kad visą šią kovą faktinai vienas žmogus turėdavo pakelti ant savo pečių. Šis žmogus - Vincas Kudirka.

3.

Vincas Kudirka - muziko Motiejaus Kudirkos sūnus. Suvalkietis, kapsas. Didžiulė giria ošė visam Paežerių kaimui, ežeras beveik prie gimtųjų namų slenksčio. Puiki ganta iš kūdikystės palenkė jo sielą grožiui, ir dar gimnazijos laikais jis domisi muzika, poezija, daile, pats groja smuiku ir rašo eilėraščius. Sunkus, prakeiktai sunkus gyvenimas, ypač, dar gimnazijoje netekus tėvo paramos, Varšuvoj pakirto jo sveikatą, bet užgrūdino valią, glėžną jaunuolį pavertė žmogum, mokančiu pažinti gyvenimą, jį prabėgančių smulkmenų menkystę ir nesuklupti nuo skaudžiausių smūgių.

Jaunas daktaras mokslus baigė Varšuvoj. Kažkada šis žmogus per daug mėgo gyvenimą, jog ryžtusi kunigo pašaukimui, ir pasitraukė iš kunigų seminarijos. Jis nuostabiai gražus vyras, puikus pokalbininkas, mėgiamas svetys kiekvienoj draugijoje. Gyvenime jo galimumai nemažesni, kaip Goethės Fausto. Ir dar daugiau: jam nereikia nei Mefisto, nei atsijauninti. Užtenka tik noro, ir jo gyvenime nebus sunkių ir rūpesčių persunktų dienų. Ir štai - šis jaunas daktaras grįžta į Lietuvą, susiranda menką gydytojo vietelę ir užsidaro Zydpilėj.

Nuo dabar gyvenimas jau nepriklauso jam. Jo gyvenimas priklauso tautai. Iš čia pradeda eiti "Varpas", jo namai Šakiuose, paskui Naumiesty tampa Varpininkų judėjimo centru. Gydytojo praktika ir tarnyba tėra tik sąlyga egzistencijai ir priedanga rezistenciniam darbui. Jis ne tik svarbiausias "Varpo" bendradarbis, bet ir jo redaktorius. Iš čia plaka satyromis plėšriąją rusų "Činauninkiją" ir rusiškosios administracijos ydas, iš čia jis "Tėvynės Varpuose" pratina saviškius nuo kasdieniniame gyvenime pasitaikančių negerovių. "Varpo" bendradarbiai išsiskirstę visoje Rusijoje, ir dažnai, stokoiant medžiagos, jam pačiam tenka prirašyti visą laikraštį. O laikraštis turi būti įvairus, tai sąlyga, kuriai Kudirka ištikimas. Ir todėl jis pasireiškia daugiau, negu laikraščio redaktorius, daugiau, negu žurnalistas. Iš "Varpo" jį pažįstame, kaip gerą satyrininką, puikų publicistą, poetą, rašytoją, politiką. Daugeliu atžvilgiu Vincas Kudirka universalus. Jis ir organizatorius, ir veikėjas, ir kovootojas, mokąs surinkti aplink save draugus ir patraukti bendram darbui netgi priešus, nebijąs grąsinimų, priekaištų ir šmeižtų, nebūkštaujaš žandarų, slankiojančių kasnakt prie jo namelio durų.

"Varpas" nėjo veltui, laikraščiui leisti reikėjo pinigų. Nevísada draugai laiku suaukodavo reikalingas sumas, ir Kudirkai dažnai reikėdavo iš savo menkų pajamų dengti laikraščio leidimo išlaidas. Dar sunkiau buvo, kai dėl nesveikatos jis nebegalėjo verstis gydytojo praktika. Būdavo momentų, kad ligonis Vincas Kudirka neturėdavo pinigų duonos kąsniui, lėkštei pieniškos sriubos. Tatai juo labiau sunkino jo dienas, kadangi sveikatos stovis reikalavo ramaus gyvenimo, geros mitybos. Areštas, tegul ir trumpalaikis kalėjimas pagraužė visiškai jo jėgas. Bet iki paskutinio atodusio Kudirka neapleido savo posto, iki pat mirties jis buvo Varpininkų judėjimo širdis. Ir net tais momentais, kai liga jį paguldėdavo patalari, jis be pertraukos dirbo, rašydamas lovoj ir siųsdamas į Tilžę vieną po kito straipsnius ir eilėraščius, vieną po kitos satyras ir pastabas.

Aišku, tokios gyvenimo sąlygos ir toks darbas neišvengiamai turėjo paskubinti jo gyvenimo pabaigą. Ji buvo dramatiška ir graudi, juo labiau, kad Didysis Varpininkas buvo žmogus, jautriai išgyvenęs savo gyvenimo tragediją. Tatai matyti iš jo eilėraščio Valerijai: "Kai mane ištiko likims raudulingas..." Bet kovotoju jis lieka iki paskutinio akimirkšnio - tai ypač ryšku iš jo testamentinio eilėraščio draugams:

Jeigu audra ištikus verstų stulpą vieną
Iš tų, kurie prilaiko jūsų namo sieną,
Namas negrius - iš baimės jus neišlakstykit,
Tik vietoj ano stulpo tą pačią dieną
Tuoį kitą statykit.

4.

Jis mirė 1899 metų lapkričio 19 dieną. Buvo niūri rudens diena. Palaidotas Naumiestyje, Meištų kapuose. Vienminčiai pastatė ant jo kapo kuklų antkapį - nulaužtą ažuolo stuobrį su iškaltais lotynų raidėmis kapo įrašais ir jo parašyto bei komponuoto Lietuvos himno žodžiais. Naktį tie žodžiai iš akmens buvo iškalti. Bet tais kalto smūgiais budeliai juos įkalė į mūsų širdis. Savanoriai su tais žodžiais lūpose kraujavo frontuos ir prieš bermontininkus, ir prieš bolševikus, ir prieš lenkus, partizanai su tais žodžiais lūpose miršta tėvynės miškuose ir kalėjimuose, su tais žodžiais širdyse ir lūpose ir mes laukiame šviesesnių prošvaisčių.

Ir esame tikri, kad tos dienos nebetoli. Nežinia dar gaubia mūsų ateitį; bet ji nėra šiandien tokia beviltiška, nėra tokia nepermatoma, kaip tūkstančiams mūsų spaudos draudimo laikų kovotojų, kaip tūkstančiams mūsų knygnešių, nėra tokia tamsi, kaip prieš Didžiojo Varpininko akis. Mums keliai parodyti, aiškūs ir tiesūs, mums nėra ko klaidžioti klystkelėse, ir už tai turime būti dėkingi amų tamsių dienų kovotojams, kurių tarpe Vincas Kudirka šviesus švyturys.

- - - - -

Lietuva mano: priešui ant tavęs įnirtus, tu būki hydra ta, kuriai nukirtus galvą, tuoį kelios galvos vieton tos išdygsta.

V. Kudirka

Kiekvienas tepalieka pasirinktam kely ir tenesileidžia autoriteto imponuojamas, bendro sutarimo varžomas arba mados nušėamas.

W. Goethe

UŽDEGSIM ŽIBURĮ

Šiandien mes vėl uždegsim žiburį krūtinėj,
Sustingusiuos leduos užžiebsim mažą kibirkštėlę -
O virs jina! liensna begalėse platybėse
Ir degins visa, kas sudžiūvę ir mvytę mummyse.

Šiandien mes vėl uždegsim žiburį krūtinėj,
Kad taptų ji karšta, kaip už tėvynę srūvęs kraujas
Ir šauktų vėl gyveniman pražuvusius žmogaus vaikus,
Sušalusius nuo skausmo ir žemėj mēbūtos kančios...

Šiandien mes vėl uždegsim žiburį krūtinėj...

- - - - -

V.K.

DOSTOJEVSKIS IR MES.

Yra pasaulyje žmonių, kurių darbai amžinai didingi ir lieka pavyzdžiu vėlesnėms kartoms.

Vienas toks žmogus yra didysis rusų realistas Dostojevskis.

Gal niekas taip giliai neižvelgė į žmogaus sielą, į jo psichologijos pradus, kur glūdi veiksmo giliausia priežastis ir atomazga, kaip jis. Gal niekas taip stipriai neiškėlė to paslaptingo ryšio tarp meilės ir paniekos, tarp neapykantos ir nusizeminimo, tarp galybės troškimo ir menkavertiškumo, tarp šventumo ir paleistuvystės pačiame žmoguje.

Pagrindinis jo veikalo elementas yra kančia, kančios filosofija. Dostojevskis kančią įprasmina, per kančią jo veikalo personažai suranda tiesą ir pasiekia žmogišką didybę.

Gi į tobulybę juos veda meilė - amžina, broliška, pasiaukojanti artimo meilė. Meilė gydo jų širdies žaizdas ir veda į sielos ramybę ir į išganymą.

Savo idėjų išrišimo ir įsikūnijimo Dostojevskis neieško laiminguosiuose šio pasaulio žmonėse. Jis eina pas pažemintus ir nuskriaustus, pas kenčiančius ir kovojančius. Jis ieško ne to, kas š v e n t a, bet to, kas š v e n t i n a, ir skelbia, jog kiekvienas žmogus turi dievišką kibirkštį. Tos kibirkšties jis ieško neįtikinamiausiose vietose - pas piktadarius, pas kriminalinius kalinius, pas nuodėmingas gatvės valkatas. Dostojevskis smerkia nuodėmę, bet nesmerkia nelaimingo nusidėjėlio. Jis ieško nusikaltimų priežasčių, išmoko pirma pažinti, paskui teisti. Ir jis atleidžia tiems, kurie myli ir gailisi. Argi ne taip pats Kristus moko?

Dostojevskio metu, pramonės žmonių atsiradimo, staiga civilizacijos augimo ir vergijos kapitalui įtakoje, pasaulis jau buvo pradėjęs materialėti. Kylanti civilizacija ir realieji mokslo pradėjo nustelbti žmogaus vidų, jo širdies gerąsias jėgas. To įtakoje išaugo tokios idėjos, kaip nacionalizmas, materializmas ir nihilizmas.

Viena jų, Dostojevskio daugiausia paliečiamą, yra nihilizmas. Dabartinis nihilizmas kiek kitaip susiformavęs, bet pagrindai yra tie patys, kaip ir tada. Jo pagrindu yra teigimas, jog žmogaus gyvenimas ir veikimas neturi jokios prasmės.

Jis iškelia gyvybę ir kovą už būvį aukščiausioje vietoje ir nepripažįsta jokių kilnesnių idealų, kaip, pav., meilės, žmoniškumo, pagarbos, teisingumo. Kas stiprus, tas gyvena ir gali daryti, ką jis nori; kas silpnas, turi žūti. Nihilistų parolė - "nepakelk krintančio, pastumk jį dar į pražūtį".

Kaip nihilizmas praktikoje pasireiškia, mes jau matėme ir dabar tebematome, nes ši pasaulėžiūra buvo hitlerinio nacional-socializmo pagrindas. Idomu tik, kodėl gi nihilizmas taip užvaldė mases? Gal dėlto jis kyla, jog, vystantis realiesiems mokslams, buvo prieita išvados, kad tos abstrakčios vertybės, kaip žmoniškumas ir meilė, yra iliuzijos? Ne, visai ne dėlto. Čia kaip tik antrasis lazdos galas: begaliniu tempu auganti civilizacija nustelbė žmogaus širdies pajėgas. Per daug žmonės palinko į materialistinį šaltą proto skaičiavimą.

Didžiausias nihilistų tikslas yra siekimas jėgos - "Wille zur Macht", kaip sako Nietzsche. Ir tas galybės, valdžios siekimas, nesiskaitant su jokiais priemonėmis, kyla iš žmogaus egoistinės prigimties, o kadangi daugumas žmonių yra bent šiek tiek egoistai, tai ir nihilizmas galutinai, tur būt, niekada neišnyks.

Pažiūrėkime, ar ir dabar ne tokia žmonijos padėtis, kaip Dostojevskio laikais? Dabar yra dar daug blogiau. Sunki kova už būvį gimdo egoizmą, sumaterialėjęs pasaulis nuvertina žmogų ir laiko jį daikto vietoje. Nusivylimas gyvenimu gimdo anarchiją, ir iš to visko kyla nihilizmas. Tik žvilgtelėkime, kaip dabar elgiamasi su mumis. Argi mes laikomi žmonėmis? O kas darosi ten, kur viešpatuoja komunizmas? - Ten žmogus lygus nuliui. Argi tai ne nihilizmas - jėgos teisė ir viešpatavimas, nesiskaitant su jokiais priemonėmis?

Toks pasaulis, tokia Europa, kokia ji šiandien, yra tragiška, ir žmonija eina į pražūtį. Ji ir žūtų, jeigu nebūtų kitų veiksmų ir pažiūrų, priešingų toms teorijoms.

Viena pagrindinių Dostojevskio idėjų, išplaukiančių iš kelių jo kūrinių, yra kova su nihilizmu. Jis romano forma nepaprastai stipriai išreiškia tai, ką gal sunkiau būtų teoretiškai įrodyti - jis parodo blogas šios pasaulėžiūros pasekas žmonijai, jos neteisėtumą, pikta prigimtį, ir tuo ją atmeta.

Dostojevskis smerkia blogų priemonių pritaikymą bet kokiam tikslui, nors ir geram, jis smerkia žmogaus egoizmą ir materializmą.

Jų knygos tuo metu buvo lyg koks naujas kryžiaus karas Vakarams. Jis savo idėjas skleidė iš Rytų, iš tų Rytų, kur dar žmogus nebuvo pavirtęs mašina, kur dar nebuvo žmogui nustelbta ta dieviškoji kibirkštis, iš kurios kyla gėris.

Dostojevskis skelbia mirtiną kovą nihilizmui ir parodo kelią - kaip su juo kovoti. Jis siūlo humanizmą, kaip priešingumą nihilizmui, o humanizmas iškelia žmogaus dvasios vertę, asmens laisvę, socialumo jausmą, kūrybą ir grožį.

Ne bažnyčiose ir žmogiškosios išminties kūriniuose, bet žmogaus širdyje jis ieško išeities ir išganymo. Juk nei vienas nėra tiek blogas, kas nesugebėtų padaryti nieko gero. Reikia tik pažadinti tą gerą savybę, atkreipti savo akis ne į materiją, bet į dvasios vertybes, kurios perviršija žmogaus laikinumą.

O tos vertybės yra meilė, brolybė, teisingumas. Vietoj egoizmo jis siūlo pasiaukojimą, vietoj pasmerkimo - atleidimą.

Mes šiandien daug ką išgyvenome ir daug kuo nusivylėme. Mes daug kuo nebetikime, kuo anksčiau tikėjome. Yra pavojus, kad mes pasinersime toje kovos už būvį, materijos ir nihilizmo jūroje, užliejusioje pasauly.

Mums lieka du keliai: mes turime apsispręsti kur eiti - arba egoizmo ir materializmo keliu, vedančiu į nihilizmą, arba turime pasirinkti kūrybos, meilės, brolybės ir žmoniškumo kelią.

Pasukus pirmuoju keliu, mūsų gyvenimas bus tik laikinas kovos už būvį tikslingumas. Tik Dostojevskio nurodytu antruoju keliu einant, gyvenimas bus pilnas; iš to plaukia vidinis džiaugsmas ir laimė.

Tada mūsų buvimas žemėje įgaus savo prasmę ir bus pateisinamas.

O. M i c k ū n a s

ŽVĖRIŲ DEMOKRATIJA

Jungtinių Tautų specialiai plataus masto ekspedicijai betęsiant atkasinėjimus vienoje nežymioje vietovėje netoli Nylo, atrastas pusiau sudūlėjęs papirusas labai įstabios ir rimtos išvaizdos. Su ypatingu atsargumu ėmus tyrinėti, paaiškėjo, kad tai būta ištraukos iš dabar jau dingusios prieš egiptiečius Egipte gyvenusių tautos šventosios knygos. Toji ištrauka atveria žmonijai keletą miglotų jos priešistorijos puslapių ir todėl verta įdėmaus skaitymo. To dėliai mes ją ir patiekiame savo skaitytojams.

Amžių glūdumoj, pradėda šventoji knyga savo pasakojimą, kai pasaulis buvo dar jaunas ir spindis, žmonių jame nebuvo. Perėjęs nuo Nylo slenksčių iki jo šventosios Deltos, nebūtumei suradęs nei vieno laukus išdirbančio raumeningo vyro, nebūtum maloniai pasveikinęs jokios įdegusios, bronzinės ir paslaptinai grakščios egiptietės mergaitės ir nei vieno šventiko nebūtum išvydęs, garbinančio vienintelį ir didžiausiąjį dievą, visų dievų ir žmonių tėvą, saulėtąjį, skaistųjį Ra.

Pasauly tegyveno žvėrys ir paukščiai, kaip tai buvo dieną, kada gimė pasaulis ir dangus ir visos žvaigždės iš dievo Ra akių...

O žvėrys ir paukščiai, kurie gyveno žemėje, buvo protingi, kaip šių dienų žmonės, ir mokėjo nepriklausomai tvarkyti savo gyvenimą. Nes dievas Ra, šventasis, nepaliečiamasis, buvo jiems suteikęs brangiausią dovaną, kokią žemiškasis gyvūnas yra kada iš jo gavęs, - protą, kalbą ir demokratijos supratimą. Ir žvėrimis neturėjo nieko, nes žemė buvo turtinga ir vaisinga, kaip šiais metais, o visų gerų dalykų buvo perteklius ir gausybė neišpasakyta.

Bet žvėrys, nors ir pasiekę aukšto kultūros laipsnio, vis pasi-liko žvėrys ir niekaip negalėjo užmiršti savo žemos prigimtės - per ilgus amžius jie neišgyveno nė vieno metų negrobdami ir nekariaudami. Gyvuliški, grobuoniški instinktai net vadinamosios atominės kultūros nesidavė užslopinami, ir nepažino žvėrys to kilnaus balso, kuris šventajai egiptiečių tautai paties dievo Ra duotas, kad žvėrimis netaptume, - neturėjo jie sielos, kurią dievai slėpė tada dar nuo žemiškų akių.

Ir taip iškilo baisusis karas. Drebojo žemė nuo šviežios mėsos ištroskusių grobuonių žingsnio, ir saulė užtemdavo, kai atskrisdavo plėšrūs arai ir krankliai ir aštrūsnaipiai grifai iš uolų ir kalnynų. Ir karas tęsėsi, kol pasruvo kraujumi laukai ir klonys, kol

liko daugiau kapuose besiilsiančių, negu ant žemės vaikščiojančių, kol imta net abejoti dievų būvimu danguje - o metai plaukė, tarsi sraunūs vandens, ir darės baisiau ir klaidiau vis...

--- Ir pasklido vieną dieną gandas po žemę, ir skrido jis greičiau už mintį ir skelbė visiems - karas baigtas! Ir atsidadus visi žvėrys, ir tie, kur kovojo, paliepus galingesniems, ir kur olose ramiai, rodos, gyveno - nes kraujo buvo daugiau, negu žvėrims smagu matyti, ir nuovargis visuotinis, pradedant vadais, kuriais buvo liūtas, erelis ir gyvatė, kaip teisingiausi ir išmintingiausi, ir baigiant kvislingiškos prigimties chameleonu, nuilsusiu nuo nuolatinių perbėginėjimų ir spalvos keitimo.

Šis karas buvo taip įgrisęs visiems plaukuotiems ir plunksnuotiems ir raguotiems demokratams, kad imta ir nutarta - karus pašalinti iš viso ir kaip tokius. Gyventi ramiai, taikingai buvo pasiilgę visi, o labiausiai - silpnieji, kurių buvo daugiausia, bet karo metu su jais kiekvienas elgdavosi, kaip norėjo. Nors krokodilas ir praliejo ašarą, kai gyvatė supusryčiavo žvirblį, bet tai - kažkodėl - žvirbliui nepadėjo išsaugoti savo egzistencijos/.

O dievas Ra žiūrėjo iš aukštybių, ir niekas nesuprato jo minčių...

Žemėje tuo tarpu imta šaukti - taikai išsaugoti - konferencijas. Jų buvo daug, ir retas bežinojo, kur ir kas momentaliai posėdžiauja. Nors kas antras žvėris ir buvo, vadovaujant liūtui, ereliui ar gyvatei, tapęs kurios nors taikingos organizacijos veikėju, žemė po karo vis neatgavo savo pirmąsias grožybės. Ir nors šaukdavo konferencijas visose svarbiose vietose /erelio lizde, prie liūto urvo, vištininke ir kitur/, ir nors visi visur kalbėjo, rėkė ir kolektyviai giedojo frazę: "Šalin karas, norime taikos.", baimė viešpatavo liūdname pasaulyje, ir liūdesys su gėdulu!

Pačios konferencijos klostosi gerai. Kaip ypatinga sėkmė, pažymėtina, kad nei vienoj konferencijoje nieko nenutarta ir nieko doro nepasakyta, be to, kultūringai praleista laikas /suprask, negirtaujant ir nekortuojant, o diskutuojant pasaulinės reikšmės klausimais/. Ir įdomiausias dalykas, kurį pastabus žiūrovas būtų neabejotinai pastebėjęs /jeigu jam viskas nebūtų buvę seniai nusibodę/, buvo faktas, kad ilgauodegės ir gudrios lapės sėdėjo prie vieno stalo su naiviais, tarpgyvulinio bendradarbiavimu tikinčiais, peukštyčiais, liūtai su kiškiais, ir į svetimas kulais žvairuojančios katės - su pelėmis. Ir nors pagunda buvo neišmatuojama, nei vienas dalyvis, kol tęsėsi konferencija, nesupusryčiavo kito /tik jai pasibaigus.../.

O galų gale didžiojoje Gyvatyno konferencijoje, dalyvaujant visiems trimis didiesiems, buvo mesta mintis ir iškeltas šūkis, kaip vėliava, aukštas: "Kodėl žvėrys, broliais būdami ir iš tos pačios žemės, dievo Ra malonės dėka, kilę, turi vienas kitą smaugti? Susivienyti!" Šis šūkis krito į dėkingą ir sėklą priimti pasiruošusią dirvą, kurią sudarė mažos zyliukių ir kiškių širdys, konferencijoje gausiausiai atstovaujamos. Tuo pagrindu buvo nubalsuota, kad visi žvėrys, be išimčių, gali misti tik pienu ir žole...

--- Ir atsikvėpė pasaulis, šią žinią išgirdęs. Ir murimo. Ir užsnūdo. ---

Bet vėliau pradėjo reikštis liūdni reiškiniai. Sulyso visi trys faraonai - liūtas, erelis ir gyvatė-, sulyso nuo neįprasto maisto taip, kad oda kabojo, kaip trim numeriais perdidelis švarkas, ant jų išsišovusių grobų- ir tuo pačiu ėmė augti jų apetitas /kurio nei vienas ir taip negalėjo skustis/. Bet vis dėlto jiems buvo aišku, kad paimti be niekur nieko kurį nors konferencijos dalyvį ir supusryčiauti būtų kažkaip lig ir nepatogu /visiems matant./.

Kas daryti? Badu stipti gyvatei nesinorėtų, liūtas irgi ton sritin nelinkęs, o erelis... Ką ir bekalbėti.

Likimas pats padėjo trimis didiesiems, didžiai išalkusiems ir ištroskusiems.

Ožys, kaip savarankiškas ir pilnateisis konferencijos dalyvis, atstovaujas savo didžiąją padermę, rodos, gyvatei paliepus, užprotestavo syki dėl pasakymo: "Šalin karas" ir ėmė reikalauti šūkio: "Šalin karą"; nes taip esą gramatiniu atžvilgiu teisingiau ir loginiu - tiksliau ir estetiniu - žvelniau ožišką ausį glosto. Ožys nebūtų ožys, jeigu negintų savo nuomonės visomis keturiomis, ragais ir nagais /o gal tai būtų ožkos?/. Susirinkimas pasidalino aiškiai ir konkrečiai - į dvi grupes, paprastai kultūringų žmonių vadinamas blokų vardu, kurios dėl šio svarbaus gramatinio, loginio ir estetinio klausimo, kaip rinkoj moterys, susikibo s į plaukus, eventualiai, į gaurus.

Kadangi gramatikos specialisto nesurasta /o specialistai niekad nepribūna ten, kur jie reikalingi - tam jie ir specialistai/, gramatinis ginčas išsiliejo konkrečiom plotmėn, t.y., buvo pradėtas naujas karas.

Išalkę liūtas, erelis ir gyvatė ėmė pulti ir ryti tiek priešus, tiek draugus, o ir juos negailestingai stengėsi įkasti visi aplinkiniai. Taip dalykams vystantis, prasidėjo visuotinis Chaosas, kuris ilgai tęsėsi ir rodė tendencijos niekada nesibaigti. Tačiau, netekęs kantrybės įsimaišė aukščiausias dievas Ra, kuris rimtai užpyko, atėmė iš žvėrių demokratijos supratimą, kalbą ir savivaldos teisę ir perdavė naujai sukurtam žmogui, kuriam, be to, dar suteikė sielą, kad jisai, tas naujasis žemės gyventojas, nesielgtų taip gyvuliškai. Deja, ir žmogus - - -

Jungtinių Tautų ekspedicijos mokslininkams iki tos vietos prieškaičius, papūtė smagus pavasarinis vėjelis, ir papirusas, kuris, kaip minėjom, buvo pusiau sudulėjęs, išlakstė dulkėmis į visas keturias puses.

Bet mokslininkams ir nebereikėjo toliau skaityti...

V. K a v o l i s

x x
x

KAIP ŠUKĖS KRIŠTOLINĖS

Kaip šukės krištolinės, sužėrėjo laimė
Žmonių pavargusiųos, pilkuos veiduos.
Kaip šukės krištolinės, sužvangėjo laimė,
Ir geso melsvos akys be dienos.

Kaip šukės krištolinės, dužo žemėn perlai,
Šiurkščiais skruostais riedėję pamažu.
Kaip šukės krištolinės, guli purve perlai
Ir laukia Dievo, kurs gailėtų jų...

I.V.

IS DALIO GRUOGOS POEZIJOS

/Dainių atminti/

Kas vakarą tylų su skausmu žiūriu,
Kaip slepiasi saulė už girių tolių.

It vystančio žiedo, it ryto rasos,
Taip gaila, taip gaila, taip gaila man jos.

Saulutė vis kilo ir kilo aukščiau -
Manoji dainelė skambėjo plačiau...

Uždegė dangų ugnis - pazarai -
Suvirpo dainelės gailingi skardai...

Bepiga dainuoti, kai saulė aukštai,
Kai šypso, kaip saulė, mergelės skruostai...

O saulė užgęsta ir verkia varpai -
Dainelė - kaip tolimo dalgio skardai...

Pavydžiu aš saulei skaisčiosios buities:
Tai visą pasaulį žemčiūgais nuties.

Tai vėtrą pašėlusią tyčia pakels,
Ir dangų, ir žemę vienaton suvels...

Tai vėlei šypsosis, it deivė spindės -
Tamsiausias bedugnes, kaip dangų nušvies...

O man bedūmojant po lauką dūmas -
Tai kas palydės į mėlynę godas.

Sparnuotasis rūkas... Plati vienuma.
Sudiev tau, saulute. keliauki viena.

Keliausiu ir ašei...Kai marės užkauks.
Daina mana ašaroms tai pasidžiaugs.

TĖVIŠKĖS VAIZDAI

Lietuva, mano žeme, šalele gimtoji!
Tas tik supras, kad tu jam sveikatą atstoji,
Kas tavęs neteko. Pasiilgęs šiandieną
Regiu tavo grožį ir kampą kiekvieną.

Ad. Mickevičius

PALIŲ VIENKIEMYJ VIETOS UŽTEKO

Vakar brolis gavo laišką iš tėviškės. Ne iš namų, ne iš giminių-
iš draugo, kuriam niekad nerašė ir iš kurio niekad laiško nesitikė-
jo. Jis rašė, kad sveikas ir gyvas, ir kad visi, kiek jis žino, svei-
ki ir gyvi. Jis rašė, kad gyvenimas nėra lengvas, nes visi labai
užsiėmę, kad jis taip pat dirbąs, krutąs. Grįžti nekvieta, tik užsi-
minė, ir tai puse lūpų, kad Bronius grįžo, ir "jam, kaip ir visiems,
Palių vienkiemyj vietos užteko".

Visą vakarą tik ir tekalbėjom apie laišką. Jį skaitėme dar ir dar,
ir juo daugiau skaitėm, juo ilgiau ir ilgiau sustodavom prie žodžių:
"...Palių vienkiemyj vietos užteko..." Tokia iš pirmo žvilgsnio ne-
reikšminga pastaba, ir tiek daug ji mums pasakė.

Tas vienkiemis tik laiško cenzoriui buvo vienkiemis. Mums jis kur
kas daugiau. Mums jis buvo akimis neaprepiamos palios, didžiulės
tūkstančių hektarų kemsynės, nusiđriekusios tarp Žuvinto ir Analvių
ežerų, supančios ežerus iš visų pusių, paslaptingos, klampios, mįs-
lingos, grasančios pavojais.

Palios nėra pelkės. Jos - mirštančių ežerų nykstančios liekanos.
Kai pavasarį pakyla Žuvintas, vanduo užlieja dalį palių ir tuo metu
Žuvintas primena Žuvintą, koks jis buvo prieš daug tūkstančių metų.
O kai vanduo nuslūgsta ir ežeras grįžta į savo krantus, nusususios
pušaitės ir samanės nepajėgia nuslėpti pavojų, grasančių kojai kiek-
viename žingsnyje. Žemė čia visur klampi, liumpsi po žmogaus koją.
Nuo Daukšių kaimo iki paraistės miškelio ir to miškelio pradžioj ji
dar tinka ganykloms. Bet juo arčiau ežero, juo ji mažiau patikima,
ir tik vidurvasaryj Dovinė atplaukia vienon - kiton vieton ūkininkai
valtelėmis ir nusišienauja šiek-tiek apdžiūvusią pievą. O visur ki-
tur: arklys neišeis, avis neišbėgs. Ir tik palias pažįstantieji kai-
miečiai suranda per jas takus iki ežero, ar net į kitą Žuvinto pusę.
Jie eina atsargiai, nuo kupsto ant kupsto, nuo tvirtesnės žemės vie-
tos ant kelmo, ir užtenka tik žingsnį žengti šalia, ir be svetimos
pagalbos jau sunku išropoti. Tarp kelmų, tarp nulūžusių ir taku vir-
tusių pušaičių, tarp vandens žolių kuštų net ir sausiausios vasaros
metu neužanka gyvos ir grasančios akys. Gali kišti kartį ilgiausią,
ir niekur ji nepasieks dugno. Vanduo ir dumblas, dumblas ir vanduo.
Ir pro lapus, pro vylingas vandens žoles šios akys žiba įspėjančiai,
grasinančiai.

Ežerus, ypač Žuvintę, paukščių daugybė. Jų sparnų mojavimas ir
klykavimai paežerėj, tarytum iš kultūrinės filmos. Gamtininkai čia

randa rečiausių egzempliorių ir mėnesius praleidžia, bestebėdami jų gyvenimą. Prietaringus kaimiečius neramiai veikia paukščio būko baurimas, gąsdina gyvatynai. Gyvačių čia tiek daug, kad paraistės grįtelninkai jų sugauna net savo kiemuose.

Gili ir mišlinga Dovinės upė jungia abi palias - ir Žuvinto, ir Amalvio. Bet tarp šių dviejų palių tik kokia nora kilometrų. Pradėję nuo Gudelių, kaimiečiai ateina iki Varnabūdės, ir visur - palios, palios, vietomis net aplinkinių kaimų kaimiečiams nepažįstamos kemsynės. Kai kur pušaitės siekia žmogaus ūgio, vietomis jos aukštesnės. Yra vietų, kurios pavirtę, tarytum mažais miškeliais, bet yra vietų, kur viena didžiulė balą. Šimtai ir šimtai padavimų, šiurpiausių pasakojimų dengia palias. Čia dar tebėra gyvi velniai ir raganos, čia dar tebegyvos laumės, tebesivalkioje kaukai. Štai, tasai senukas dar prisimena, kaip velnias jį nuvedęs net po Daukšių tiltu, o ana moteriškė dar neseniai girdėjusi taip skalbinčias laumes, jog jų kultuvių balsas per kilometrą ataidėjęs nuo vienišo vienkiemio. Arba va, anas bernas. Jis, eidamas iš Daukšių, žiūri - Dovinėj maudosi dvi jaunos merginos, ir kad puškinasi, kad juokiasi, kad krykštauja. Valandą išstovėjo pakrūmėj, žiūrėdamas į besimaudančias. O kai panorą jas pagąsdinti, jos tik susijuokė ir išnyko čia pat jam iš akių...

Kiek bebūtų įdomūs šie pasakojimai, palios ne jais garsios Suvalkų krašte. Nuo seniausiems žmonėms neatmenamų laikų jos buvo visiems persekiojamiems geriausia užtvėja. Jose slėpėsi lietuviai dar Maskvos ir Švedų karų metu. Jose slapstėsi 1831 m. ir 1863-4 m. sukilimų sumuštų sukilėlių likučiai. Pirmojo pasaulinio karo metu palios buvo vieta, kur nesiekė vokiečių rankos, o antrojo - saujelė žydų išsislapstė nuo jiems grėsusio likimo. Jokie persekiojimai, jokios medžioklės čia nebaisios pasislėpusiems žmonėms. Tik žiemą, kada ir ežerai ir palios sustingsta po ledu, atsiranda besislapstantiems daugiau rūpesčių. Bet tuomet palios prisijungia prie miškų, iš čia einančių ir į paprienę, ir per Alytiškę iki Krosnos, ir dar toliau, o tuo pačiu atsiranda ir naujų galimybių žmonėms.

"...Palių vienkiemį vietos užteko..." Taip, vietos tikrai užteko. Ir nors pučia iš visų pusių žvarbūs vėjai, nors badas, lietus ir šaldis, palios ir dabar ištikimos saviesiems, kaip ir ankstyvesniais šimtmečiais.

- o - o - o -

Janine Goldstein-Devojon

NAKTIES TYLA

Šis premijuotas rašinėlis yra vienos prancūzų gimnazijos mokinės, kurios tėvas dirbo pogrindyje prieš vokiečius, darbas. Red.

Aš galiu lovoje atvertomis akimis. Aš negaliu miegoti. Aš bijau. Bijau pavojaus, kuris slepiasi lauke, tamsoje, pavojaus, kuris gali ateiti kiekvieną akimirką.

Gal būt, už kelių minučių išgirsiu metalinį geležimi apkaustytų batų bildesį, griežtą, gargaliuojantį įsakymą, ir tada staiga smūgis į duris, ir pagaliau: -

- Gestapo. Atidarykit.

Mano tėvas šianakt yra namie. Jis parvyko mus aplankyti po ilgesnio onesimatymo. Aš sirgau, ir jis norėjo pažiūrėti, kaip man sekasi. Be to, jis buvo taip pavargęs, kad lengva buvo jį prikalbėti pasilikti.

Išplėstomis akimis skverbiuosi į tamsą. Langinės neteikia malonių vaizdų, iš lauko nepatenka šviesa. Aš nieko nematau. Ar tai taip būna apakus? Aš taip pat nieko negirdžiu - jokio garso. Didžioji nakties tylą, kurią aš anksčiau taip mėgau, yra baisi ir vaiduokliška, aš per daug jaudinuosi ir mano širdis kaskart ima drebėti, kada tariausi išgirdusi šlamesį.

Staiga stiprėjantis bildesys žiauriai veržiasi tylyn. Šitai girdėt yra kančia. Aš pakišu galvą po pagalvę, bet tai dar blogiau. Aš atsėdu. Tai buvo žingsniai. Vokiečiai čia! Jie suims mano tėvą - kaip nusikaltėlį. Jeigu jis bandys bėgti, jie šaus. Kaip kartą anksčiau. Ir, gal būt, jie paims ir mano motiną ir išgabens ją Lenkijon kartu su tėvu. Bet aš vėl nurinstu. Tai būtų tik įsivaizdavimo - tariami žingsniai buvo vien mano širdies. Aš atsikvepiu giliau ir lengviau.

Bet aš vis dar klausausi. Ir nieko negirdžiu. Visiškai nieko. Nejudėdama, atvertomis akimis, įtemptai guliu. Bet aš ilgiuosi poilsio, miego, ir vis labiau ir labiau užiena mieguistumas. Aš pavargusi, ak, taip pavargusi. Ir tylą pamažu apsupa mane. Aš klausausi su pasitenkinimu. Dėkingai užmerkiu akis. Mano būseną atsileidžia... ir tada... šlamesys.

Aš sėdžiu lovoje ir bandau perskrosti tamsą. Bet aš nieko nematau, nieko, išskyrus tamsą. Aš klausausi. Tyloje negirdžiu jokio garso. Mano širdis pasiutusiai trunkosi. Ir tada prisiverčiu savo akimirksniui nurinti, iš baimės, kad šis garsas nenustelbtų kitų garsų, kurių aš prisibijau: kaustytų batų grindinyje, daužomų į duris kumščių, trumpų, aštrių įsakymų.

Aš turiu miegoti. Tyla, sunkioji nakties tylą slegia mane, kaip našta. Aš užsitraukiu antkločią, užsimerkiu ir nieko negalvoju. Ir tik jaučiu, kad naktis yra šilta ir rami, puiki naktis miegui; kad mano pagalvės minkštos, mano lova patraukli, ir kad būtų gera, ak, kaip gerai. Tyla šnabžda man į ausį svajingas melodijas. Aš užmiegu.

Bet šikart aš tikrai išgirdau, aiškiai girdžiu. Tai skamba, lyg kumščių dūžiai į duris. Ir tuomet staiga pasigirsta garsus šauksmas. Sunkštus ir nemuzikalus išbaidyto paukščio riksmas. Aš vėl atsikvepiu. Tai buvo gaidžio sparnų dūžiai ir jo aštrus giedojimas. Ir po to girdžiu tylų šnabždėsį. Tai mano tėvai, kurie pamažu tariasi. Jie taip pat negali miegoti. Bet greit nutyla šis malonus garsas, ir aš vėl viena, viena nepermaldažamoj tamsoj, su nakties tylą ir savo nuogąsčiu. Aš negaliu toliau taip miegoti. Mano širdis daužosi. Tyla nepakenčiama, tamsa taip pat. Kurčia ir akla. Aš jaučiuosi uždaryta žiauriame kalėjime.

Girdžiu, kaip mano tėvas apsivertė lovoje. Aš norėčiau jam kažką pasakyti, bet man atrodo sunku pertraukti šitą tylą. Pagaliau aš tyliai sakau:

- Tėveli, išeik. Aš taip bijau dėl tavęs. Aš negaliu miegoti. Išeik dabar, kol galima... Jeigu ateis vokiečiai... ak, tėveli, aš turiu išvyti tave.

Tamsoje netikėtai sužiba šviesa, mano tėvas keliai. Jis išeina. Pagaliau. Jis paima mane ant rankų ir sako, kad aš turinti nurinti. Valandėlę spaudžia jis mane prie savęs. Tada atidaro duris ir išeina į žvaigždėtą naktį. Aš guliu aukštelniuka. Mano virštai nerviškai glamžo naktinius marškinius. Aš išvariau savo tėvą.

Įtempiu klausą, kad išgirsčiau jo žingsnius. Aš įsivaizduoju, kaip jis eina ilga, vyšniomis apsodinta gatve. Dabar jis turi išeiti į tamsą baltuojantį plentą. Neilgam. Molina ir purvina kryžkelė veda į miškus. Ja eis ir tėvas. Ir silpnoje žvaigždžių šviesoje jis selins per dygliuosius krūmus, per pievas ir medžius. Tyla slėgs jį. Sen bei ten sustos jis, apsidairys, klausysis. Ir pagliau prie kelio mažas viešbutis. Jis išgelbėtas. Išgelbėtas mažiausiai šios nakties likusiai daliai.

Aš tyliai atsikeliu ir einu prie lango, kad atidaryčiau langines. Grabalioju tamsoje ir surandu langą. Maloni žvaigždžių šviesa žvelgia į kambarį, ir šviežias nakties oras nukrečia mane drebuliu.

Aš klausausi ir žiūriu tolyn, į naktį. Aš vis dar nieko negirdžiu, bet dabar tylą ramina. Miegantis kraštovaizdis mane stebina ir jaudina. Baisios bandymo valandos, kurias aš ką tik pergyvenau, pasirodė man taip tolimos. Mano akys pakyla į šiltą, tamsiai mėlyną, žvaigždėtą vasaros dangų. Iš ten, atrodo, ateina tylą. Nakties tylą, kurios aš taip nekenčiau, kaip maloni dabar. Kaip viskas ramu ir miela. Prieš trumpą valandėlę gyvenimas man buvo toks kartus ir dabar pasirodė jis man tokiu paprastu grožiu, tokiu paprastumu ir tačiau tokiu gilumu.

Mažiausia čia yra šis tas, ko žmogus visokiomis baisenybėmis niekad neįstengs sunaikinti.

Bet jau pradeda žvaigždės blėsti. Pirmutiniai, silpni, artėjantys aušros reiškiniai. Ir tada pamažu užsimerkia mano akys.

Vertė P.P.

TAUTIŠKUMAS IR TARPTAUTIŠKUMAS /Diskusinis straipsnis/

Svarbiausia šiandieniniame pasaulyje, norint išlikti žmogumi ir asmenybe, yra mokėti derinti - derinti savo interesus su kaimyno, derinti teoriją, idealus su praktika, derinti /kasdieniniame gyvenime/ savo pažiūras su kitų asmenų. Įsigilinus tai nėra taip jau labai sunku, nes "neperžengiamos bedugnės" dažnai pasirodo tik grioveliais esančios...

Todėl ir keldamas šį gana svarbų klausimą, drįstu iš anksto pasisakyti /rizikuodamas, kad tolesni argumentai paliks neskaityti, kaip ir daugelis išspausdintojo dvasinio peno/ už tautiškumo ir tarptautiškumo derinimą savo pasaulėžiūros ribose ir gyvenime.

Šią mintį remiu dviem faktais: 1. šiandieniniame pasaulyje žmogus negali gyventi, išskirtas iš natūralių bendruomenių, kurias sudaro šeima ir tauta. Jis turi pritapti prie kurios nors tautos, nes pasaulio piliečių būti šiandien fiziškai ir dvasiškai neįmanoma. Jei žmogus atsisako tėvų tautos ir bando pritapti prie svetimos, jo sieloje įvyksta tokio masto persiformavimai, kad jis praranda dvasinę pusiausvyrą ir puola į bedugnę /šiuo atveju - ne įsivaizduotą/. Danksa, Donelaitis ir Vydūnas nurodo, kaip moraliai smunka žmonės, atkritę nuo tautos kamieno. Du pastarieji pavyzdžiu nurodo suvokietėjusius Prūsų lietuvius, iš kurių tarpo "tūkstantmetis reichas" turėjo savo geriausius budelius ir smogikus.

Pagaliau kitoje tautoje žmogus nė nepajėgia pilnai pasireikšti, negali įsigyventi į tos tautos sielą, ir net jo vaikai dažnai palieka tai tautai svetimi, o ji - jiems. Gimtojoje tautoje tegali išsivystyti žmogaus gabumai ir jėgos; tėvų tautai skirtas ir joje atliktas darbas teduoda didžiausią derlių, yra našiausias.

/Tai dar nėra įrodinėjimas, tai - faktai/.

2. Iš kitos pusės, technikos ir dvasios dėka, pasaulis yra tiek sumažėjęs, kad kaip tautoje bet kuris žmogus negali pavieniui gyventi, o dirba ir kitiems bei naudoja kitų darbų vaisiais, taip pasaulyje tauta negali apsitverti geležine uždanga ir palikti pasaulį jo valiai, o pati be jo pagalbos kurti savo gyvenimą. Net Jungtinėms Amerikos Valstybėms, stipriausiai ir savarankiškiausiai /nes visko turinčiai/ valstybei pasaulyje, toks bandymas nepavyko - ką bekalbėti apie kitas.

- 19 -

Tarptautinis gyvenimas yra geriausias šios tezės įrodymas. Nebeat-sitinka pasaulyje, kad, kur nors iškilus sukrėtimams, už tūkstančių mylių žmonės dėl to nesirūpintų, o ramiai galėtų gerti kavutę po so-čių pietų. Šiandien kiekvienas sukrėtimas atsiliepia visame pasaulyje.

Mūsų laikų žmonėms jau aišku, kad pasaulis - vienas vienetas, tarsi koks kūnas, medis ar žmogaus kūnas, kurio padalinti negalima, nenužu-dant jo. Kiekvienas dalies skausmas, liga atsiliepia visoms dalims. Jos visos turi bendromis jėgomis kovoti prieš pasireiškiančius pasau-lio organizme negalavimus. Tarpusavė kova prilijsta savižudybei.

Iš to išeinant, mūsų faktiškoji situacija tokia: esame surišti su savo tauta tvirtais ir nesutraukomais ryšiais, tačiau, kartu su ja, esame įjungti į tautų bendruomenę, kaip lygiateisiai nariai.

Iš tautos pabėgti negalime, tautoje užsidarydami nusikalstame.

Kas liek? - Suderinti tautą ir pasaulį. Vienintelis suderinimo ke-lias yra tas, kuriuoėjo Dr. Vincas Kudirka, mūsų pirmatakas ir pavyz-dys, bei kiti didieji žmonės - dirbti visomis jėgomis ir su meile sa-vo tautai, tuo dirbant pasauliui, kurio dalis juk tauta yra; kartu bendradarbiauti, pasikeičiant vertybėmis ir tuo vieni kitų pastangas apvaisinant, su kitomis tautomis ir skleisti "brolybę iš krašto į kraštą".

Žmonija yra daugiau, negu tauta - todėl galutinis mūsų tikslas - tarnavimas žmonijai. Tačiau jai pasitarnauti tegalime tik per tautą /prisiminkime, kaip mūsų pačių kūno narveliai dirba mūsų kūnui - ar ne per sąnarius?/. Juo daugiau sukurs, gero padarys mūsų tauta, juo toliau žengs pasaulis Gėrio ir Šviesos keliu. Juo daugiau padarysiu aš savo tautai, juo daugiau bus padaryta pasauliui.

Aš, tauta ir pasaulis yra gyvenimo taip glaudžiai susieti, supin-ti ir suraizgyti dalykai, jų tarpusavio ryšys ir sąryšis toks gražiai nuoseklus ir taisyklingas, kad neįmanoma jų vieno iš kito išskirti ir tenka tik stebėtis visa tai sukūrusios jėgos išmintimi - stebėtis ir elgtis taip, kaip iš esančios padėties išplaukia.

Vyt. M a r t y n a s

- - - - -

Kas medžiui šaknys, tas - tėvynė žmogui. Jei kas nereikalingas sa-vo kraštui, tai sveikas dingęs - pabaigtas žmogus.

-Ibsenas

Tauta tada teauga ir turi teisę gyventi, jei, gindama kurią didelę ideją, tarnauja visai žmonijai.

Ad. Mickevičius

Aš geidžiu tarnauti savo tėvynei, tačiau garbinti galiu tik Teisin-gumą, kuris yra d a u g a u k š t e s n i s už mano tėvynę. Gar-bint savo kraštą, lyg dievybę, reiškia užtraukti jam prakeikimą.

R. Tagore

- - - - -

Laisvė nėra tai filosofinė abstrakcija, bet kažkas realaus, kaip kasdieninė duona. Patriotizmas - šitai ne vėliava, kuri iškeliamą iš-kilmių metu, bet tai žmogaus vertybės simbolis ir mastas.

D. Thompson

PAJŪRIO SONATA

Išeik į pajūrį,
Kur krantą skalauja banga,
Šauklė kur žuvėdra laimę sau buria,
Kur užia ir kriokia, ir griaudžia
Amžių galybė šventa,
Kur audros gražuolėms garbanas suka,
Šiaurys kur verkiantį kūdikį supa,
Nemirštantį uždama vaikšto gelmių pabaisa.

Tenai, pasisvėręs prie kranto,
Klausykis slaptingų maldų;
Kaip angelo giesmės, gražių...

Pažvelki į dangų galingą,
Į grožį gamtos paslaptingą:
Debesų kamščatis
Staugiančias plaka vilnis
Ir maišos murmedama ore,
Spragsi, blyksi ir žmogišką sirdį vilioja:
Kiek ten tos galios,
Kiek ten žavumo,
Kiek ten nežemiško grožio, puikumo...

Vakarui beldžiantis, viskas nutyla:
Marios aprimsta,
Vėjas, šiūravęs man veidus, sustingsta,
Ir lapų ramiam šnabždesy,
Dygių žolių knibždesy
Paskęsta ganta,
Ir širdį sukausto begarse švente.
Saulė užgęsta,
Ateina tamsa,
Ir dainas vėl kuria,
Ir laimę vėl buria
Nakties ilgesiai...

Žerintis purpurs užlieja pakrantę
Ir sveikina užiančias ryto bangas.
O bėgos liūliuoja,
Bangos putuoja,
Bangos sūpuoja, linguoja
Ir neša dainas, per naktį sukurtas, krantan,
Ir nebylės bėga iš ten į gelmes amžinam...
Vėjas, pagavęs atneštą dainą, dainuoja visa krūtine
Ir džiaugias, ir šoka, ir vis dainuoja,
Įlindęs tarp krūmų miške.

O jūra, jūra,
 Valdovė šaltoji,
 Veik buria, buria,
 Veik užia, vaitoja,
 Veik akmenis verčia,
 Veik krantą šiūruoja,-
 Niekad nerimsta,
 Per amžius kyla ir linksta,
 Ir neria bangos baimingos
 Tolyn, vis tolyn,
 Ir neša vien skausmą ir liūdesį
 Vargo širdin.

V . B .

MŪSŲ UŽDAVINIAI

Mūsų, lietuvių moksleivių, būklė Vokietijoje gana kritiška. Sunkios materialinės sąlygos ir netikra dvasios pusiausyra trukdo mums išvystyti kultūrinį veikimą, varžo mūsų kūrybos pajėgas ir neigiamai atsiliepia į mūsų būdo formavimąsi.

Nežinom, kur mus nublokš likimo vėjai, ar galėsime toliau mokytis, ir iš viso, ar negeriau kur nors išvykti anglių kasti, kol dar "hafer-flokai" visiškai nesunaikino sveikatos.

Neturi jaunimas dabar tos energijos, to entuziazmo, kaip anksčiau. O vis dėlto - kas gi palaikys dar gerą nuotaiką, kas neleis pražūti lietuviškai dvasiai, jei ne mes, jaunimas?

Didžiausias mūsų troškimų, svajonių ir siekimo objektas, be abejo, yra mūsų brangioji tėvynė. Juk tik ten mūsų tikroji veikimo dirva, ten būsime lygiateisiai žmonės tarp žmonių. Tik ten tikroji vieta mums kūrybiškai pasireikšti.

Siaip ar taip mes būsime tautos dvasinis elitas, inteligentai, todėl turime būti visapusiškai pasruošę, kad neapviltumėm savo tautos. Juk į mus atkreiptos visos tautos akys, į mus sudėtos ateities viltys. Iki šiol mes tik ėmėme ir vis tebeiname iš visuomenės, bet ateis juk laikas, kada turėsime duoti.

Jei norime pateisinti tas į mus sudėtas viltis ir taip pat tapti sąmoningais piliečiais, turime būti stiprūs ir visapusiškai subrendę.

Kiekvienoje valstybėje reikalinga ir aiški santvarka - tai ir mes turime apsispręsti, kaip, pagal kokius dėsnius ir pažiūras savo gyvenimą tvarkysime, grįžę tėvynėn. Juk visuomenės santvarka turi lemti reikšmės žmonių kultūrai, jų gerovei, jų veiksmams.

Istorija aiškiai parodė, jog geriausiai žmogus jaučiasi ir kultūra gražiausiai tarpsta demokratinėje santvarkoje.

Tai kyla iš to, kad demokratija stengiasi duoti žmogui didžiausią asmenų laisvę. Ji viena pagrindinių kūrybos sąlygų yra individo laisvė, sąžinės ir žodžio laisvė.

Dvasinės kūrybos išdava yra kultūra. Be to, kūryba įprasmina gyvenimą ir žmogaus buvimą ir yra gal svarbiausias gyvenimo tikslas ir paskirtis. Kūryba ir nevaržomas vertybių, pervišijančių žmogaus origimtį, siekimas veda žmogų tobulėjimo keliu.

Demokratija skiriasi nuo totalitarizmo ir tuo, kad čia dauguma praveda savo nuomonę, bet mažuma irgi nėra užgniaujama. Kiekvienas pilietis laisvu apsisprendimu prisideda netiesiogiai prie valstybės sudarymo.

- 22 -

Čia jau reikalinga visuomeninė kultūra, pribrendimas ir disciplina. Gi totalitarinėje santvarkoje "vadas galvoja už tautą". Čia pasaulėžiūra iš anksto primetama, valia varžoma.

Hitlerinėj Vokietijoje buvo populiarus, paplitęs liaudyje, toks posakis: "Palikite galvojimą arkliams, jie juk turi didesnes galvas".

Nepriklausomoj Lietuvoj žmonės dar nesuoratę demokratijos idėjų ir jos reikšmės, nes Lietuvos istorijos raida buvo taip susiklosčiusi, jog trumpu laiku, atgavus nepriklausomybę, tauta nesuskubo visuomeniškai ir politiškai subręsti.

Kad tas nepasikartotų, turime rūpintis ir mes, nes mūsų rankose juk ateitis.

Jei mes norime būti kulturingi ir demokratiškai piliečiai, pirmiau turime patys išsiauklėti demokratiškoj dvasioj. Mokykla mums to auklėjimo neduoda, kaip tai, pav., yra JAV. Visuomeninis ir demokratinis auklėjimas neįeina į mūsų mokyklos programą. Galima sakyti, kad išeitis tik viena - tai jaunimo organizacijos.

Čia jaunimas gali daugiausia parodyti savo iniciatyvos ir kūrybos. Kadangi organizacijos būrelis jau yra visuomenės kolektyvas, tai čia jaunuolis kaip tik turi galimybę pratintis savarankiškai reikštis visuomenėje, čia daugiau ugdomas ir socialinis susipratimas, kas ir yra vienas visuomenės gyvenimo pagrindų. Šis yra geriausias kelias puoselėti pilietiniam subrendimui.

Iki šiol veikiančios jaunimo organizacijos, nors turi užsibrėžę gražių siekimų, bet, mūsų nuomone, tos specialios visuomeninio ir kultūrinio veikimo demokratinėje dvasioje srities pilnai neapima.

Mūsų naujai įsisteigusi Dr.V.Kudirkos vardo moksleivių organizacija kaip tik numato eiti šiuo keliu, auklėjant jaunimą laisvoje tautinėje, kultūrinėje ir demokratinėje dvasioje.

Mes nenorime, kad mums būtų primesta kokia nors pasaulėžiūra iš anksto. Mes norime auklėtis laisvėje ir tolerancijoje. Tegul kiekvienas pažįsta tiek tiesų ir pažiūrų, kiek tik jam patinka, ir laisvai apsisprendžia, kokią pažiūrą jis nori priimti.

Mes norime duoti sąlygas jaunimui kūrybiškai pasireikšti, ugdyti dvasios pajėgas per laikraštį, per referatus, būrelio susirinkimuose, per diskusijas, per kitoki kultūrinį veikimą.

Mes norime pažadinti tą spontanišką jaunimo kūrybos jėgą, kad per tai būtų išgelbėta žmogaus dvasia, tautinė sąmonė, žmoniškumas, laisvai demokratinio visuomeninio gyvenimo supratimas.

Eidami ranka rankon su kitomis jaunimo organizacijomis, mes norime žengti mūsų didžiojo mokytojo Dr.V.Kudirkos pėdomis, mes einame šviesiomis akimis ir su tėvynės meile širdyje į ateitį.

Ir šviesa ir tiesa mūs žingsnius telydi.

C.M.

- - - - -

Mes netrūkštam sau kitokio pelno nei naudos, vienat, kad mūsų žodžiai pultų į gražią dirvą ir atneštų šimteriopą dvasinę naudą Lietuvai.

J.Basanavičius

Kas darbininkas ir kas dirbti gali, tuojau kiekvienas darbo tegul ima.

V.Kudirka

IS JAUNIMO PASAULIO

Youth of All Nations

Didelė dalis konfliktų - tiek asmeninių, tiek tarptautinių - kyla dėl kito partnerio nesupratimo, išplaukiančio iš jo nepažinimo. Jeigu žmogus kitą žmogų ir tautą kitą tautą geriau pažintų ir suprastų, ne tik gyvenimas būtų tamesnis ir nuoseklesnis, bet ir būtų įgalintas bendromis jėgomis siekimas bendrų tikslų.

Todėl šiais laikais skatinama pažinti kitas tautas, susipažinti su jų galvojimo ir jautimo būdu, kad pajėgtumėm jas teisingai įvertinti. Kadangi patyrimas parodė, jog tebegalioja priežodis "prie ko jaunas priprasi, su tuo ir senas sutapsi", todėl ypač stengiamasi prie tarptautinio bendradarbiavimo ir tarptautinio susipratimo skatinti jaunomene.

"Frankfurter Rundschau" rašo "Youth of All Nations. Visų kraštų jaunimo sąjunga, turinti savo centrą New Yorke, turi tikslą užmegsti draugiškus ryšius tarp visų tautų jaunuomenių.

Mes norime ištirti, kaip galvoja ir jaučia kitos tautos ir žmonės, kad pradėtumėm suprasti jų elgseną."

Norintieji prisidėti prie šios organizacijos, prašomi atsakyti į tokius klausimus:

1. Kokią profesiją norite turėti?
2. Kuo jūsų tautos jaunimas gali prisidėti prie pasaulinės taikos?
3. Ką jūs, kaip atskiras asmuo, darote šioje srityje, ką jūs norėtumėte daryti, kad padėtumėte?

Organizacijos adresas:

Youth of All Nations
16 St. Luke's Place
New York 14, N.J. USA".

Ar nevertėtų pamėginti ir lietuvių tremtinių jaunimui užmegsti ryšius su šia organizacija? Be jau minėto kitų tautų supratimo, mes gražiai atstovautumėm Lietuvai ir, be to, išmoktumėm bekoresponduoti daugiau anglų kalbos.

Jaunimo valstybė

Iš gausių JAV institucijų, skirtų jaunimui, gal įdomiausia yra vad. "piliečių stovykla", arba, kaip dabar įprasta vadinti, jaunimo valstybė.

1946 m. vasarą 17.000 JAV vidurinių mokyklų /High-schools/ mokinių aplankė Amerikiečių legiono įrengtas piliečių lavinimo stovyklas. Pirmą tokia stovykla, dabar jaunimo valstybė praminta, įrengta 1935 m. Šiandien jų daugybė. Vid. mokyklų vadovybės kiekvienais metais pasiunčia į jas tam tikrą skaičių gerų mokinių. Jau kuris laikas esama ir mergaitėms skirtų stovyklų.

Jaunimo valstybės tikslas yra išmokyti jaunuolius praktiškai suprasti JAV valdymosi formą. Mėginama jauniems gyvai, konkrečiai parodyti, kad Amerikai reikia sąmoningų piliečių ir kultūringos, bepartinės valdžios, kuri atsakinga prieš tautą; bandoma jaunuosius supažindinti su Amerikos JV piliečio teisėmis ir dar labiau su jo pareigomis.

Kiekviena jaunimo valstybė yra mokyklos ir valstybės aparato kombinacija. Čia mokoma praveisti balsavimus, teismo posėdžius, su pažindinama su įstatymų leidimo procesu, su apskrities ir miesto valdybos darbu, su viešojo saugumo ir bendraisiais sveikatingumo reikalavimais. Mokytojai yra žymūs juristai ir valdininkai, kurie domisi jaunimu.

Šalia pamokų jaunieji sudaro savo "valstybės" vyriausybę. Jie išsirenka valstybės, apskrities ir miesto valdininkus, nuo gubernatoriaus iki teisėjo. Jų parlamentai leidžia įstatymus, policija atlieka savo pareigas, teisėjai konferuoja su jaunaisiais advokatais, baudžia nusikaltėlius ir gina kaltinamuosius. Žodžiu, kiekvienas "valstybės" pilietis susipažįsta su savo valdžios aparatu, praktiškai pažindamas jo funkcijas.

Vienoje jaunimo valstybėje, West Virginia State, yra nuolatinis štabas, kuris dirba; vadovaujamas West Virginia universiteto. Ten esančiuose 14 erdvių barakų /nieku neprimenančių mūsų dipiškųjų/ telpa iki 60 berniukų kiekviename. Berniukai taip po namus paskirstomi, kad jų skaičius kiekviename yra pakankamas atlikti svarbiausioms apskrities valdybos funkcijoms. Jie dviejų partijų sistema išsirenka savo valdininkus ir sudaro tipišką apskrities įstaigų organizaciją. Visos apskritys /barakai/ drauge sudaro "valstybę".

Vidurinių mokyklų vadovai informuoja, kad žinios ir patyrimai, jaunųjų šiose stovyklose įgyti, kitais metais puikiai atsiliepia mokyklose ir kad iš stovyklų grįžę jaunuoliai būna geriausias prieauglis studentų organizacijoms vadovauti. Patys berniukai pasakoja, kad jaunimo valstybėje praleistas laikas, be abejo, yra žymiausias jų gyvenimo patirtis.

/pagal NEA Journal, Nov.1946/

Mums rašo iš Amerikos.

Vienas neseniai į JAV išvykęs mūsų kolega, kuris turi laimės mokintis lietuviškajame Marianapolio koledže, savo laiške taip rašo apie amerikiečių jaunimą:

"Vokietijoje girdėdavom gan teisingus atsiliepimus apie Amerikos jaunimą. Dabar savo akimis matau sambūrį jaunuolių be iniciatyvos, be noro dirbti, mokytis. Vienintelis juos interesuojąs dalykas yra futbolas. Tai žaidimas gan žiaurus, bet be kurio nerasi Amerikoje mokyklos, gimnazijos, universiteto, miesto ar valstybės. Pats Marianapolio vyresnysis kartą išsireiškė, kad mokykla be futbolo komandos - tai žmogus be rūbų... Tarpe šių tipų pasitaiko ir normaliai galvojančių jaunuolių, kurie net leidžia laikraštuką. Metų ketvirčiais pasirodo keturių puslapių "the Tower". Jame taip pat didesniąją dalį užima sporto pranešimai, rungtynių aprašymai. Mat, Marianapolio komanda šiais metais /1947/ laimėjo eilę žaidimų, ir š.m. pabaigoj kovos dėl "preparatory" čempionato... Pernai lietuviai pabėgėliai leido laikraštuką "Spindulius", bet dabar sustojo.

Lietuvos reikalai Marianapolyj gan amiršti. Nors mokyklos siekis: "To preserve Lithuanian Culture by presenting a complete program formulated to acquaint students of Lithuanian parentage with the language, literature, history and traditions of Lithuania" yra įrašytas programe, vienok į tai mažai dėmesio teikiama. To priežastis - beveik visi mokytojai yra gimę Amerikoje, lietuvių reikalams - šalti.

Lietuvių kalbos pamokos yra du kartu per savaitę"...

"Aukuro" administracija prašo platintojus pranešti, kiek egzempliorių laikraštuko pageidauja gauti ateityj.

T U R I N Y S

V. Kudirka - Labora	psl.	3
Redakcija - Skaitytojui	"	4
Iš Lietuvos Moksleivių Kudirkiečių įstatų ..	"	5
Vieno žmogaus legenda	"	9
V.K. - Uždegsim žiburį	"	9
O. Mickūnas - Dostojevskis ir mes	"	11
V.Kavolis - Žvėrių demokratija	"	13
I.V. - Kaip šukės krikščioninės	"	14
Iš Balio Sruogos poezijos	"	14
Tėviškės vaizdai : Palių vienkiemų vietos užteko	"	15
J.Goldstein - Devoyon - Nakties tylą /Vertė P.P./	"	16
Vyt. Martynas - Tautiškas ir tarptautiškas mas /diskusinis str./	"	18
V.B. - Pajūrio sonata	"	20
O.M. - Mūsų uždaviniai	"	21
Iš jaunimo pasaulio	"	23

"AUKŠTAS" - neperiodinis moks-
leivių laikraštis. Leidžia Moks-
leiviai Kudirkiečiai. Redakcijos
ir administracijos adr.: Hanau,
D.P. Camp, Lietuvos Paštas Nr.67.

Kaina Rm. 1,-

T U R I N Y

7	ref.	V. Kuchars - Laborer
4	"	Redaktor - Smaltyski
5	"	Is Lietuvos Mokslu ir Kulturos istorija
5	"	Vieno žmogaus legenda
9	"	V.K. - Uždegimo šaltinis
9	"	O. Michals - Dorojovskis ir mes
11	"	V. Kavolis - Lietuvos demokratija
13	"	I.V. - Kaip kurti krikščionis
14	"	Is Balto Stogo poelgis
15	"	Tėvinkas vėlada: Pajūrio vėliavų vietas
15	"	rašyto
16	"	J. Goldstein - Devyoni - Tėvinkas tylo
16	"	Veris P.P. \
18	"	Vyt. Martynas - Tautiškas ir tautiškas
18	"	mas /džiausias str. \
20	"	V.B. - Patvirtis senata
21	"	O.K. - Mūsų nūdienai
22	"	Is jaunimo pasaulio

"KURIA" - Lietuvos žurnalas
 Lietuvos žurnalas, leidžia žurnalas
 Lietuvos žurnalas, leidžia žurnalas
 ir administracijos dar.: Haimis
 D.P. Camp, Lietuvos Pašto Nr. 64.

Kaina RM. 1.